

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет оперативно-рятувальних сил
(назва факультету/підрозділу)

Кафедра пожежної та рятувальної підготовки
(назва кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона праці в галузі
(назва навчальної дисципліни)

загально вибіркова
(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)

за освітньо-професійною програмою «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи»

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
(найменування освітнього ступеня)

у галузі знань 26 – «Цивільна безпека»
(код та найменування галузі знань)

за спеціальністю 261 – «Пожежна безпека»

Рекомендовано кафедрою пожежної та рятувальної підготовки на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол від «25» серпня 2023 року №1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі».

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни.

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» дозволяють виконувати обов'язки начальника караулу ДПРЧ з питань правил безпеки праці під час несення служби, під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та гасінні пожеж у відповідності до вимог керівних документів, а також з урахуванням гендерного аспекту та питань гендерної рівності.

Даний курс передбачає формування у майбутнього фахівця чітких знань і вмінь щодо організації роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, з врахуванням:

- вимог нормативно-правових документів щодо діяльності пожежно-рятувальних підрозділів з питань охорони та безпеки праці;

– вимог безпеки праці до пожежного і аварійно-рятувального обладнання;

– організації проведення випробування пожежного і аварійно-рятувального обладнання;

– вимог безпеки праці до службових приміщень ДПРЧ;

– порядку навчання та перевірка знань з питань охорони праці в органах і підрозділах ДСНС ;

– забезпеченню безпечних умов праці в органах і підрозділах ДСНС ;

– порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах ДСНС ;

– звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин в підрозділах;

порядок організації і проведення безперервного контролю з охорони праці в органах управління та підрозділах ;

Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі практичні заняття проводяться з використанням матеріально-технічної бази кафедри та НПРЧ НУЦЗ України, що дозволяє максимально приблизити до реальних умов відпрацювання питань, які виносяться на заняття.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Іщук Володимир Михайлович, викладач кафедри пожежної та рятувальної підготовки факультету оперативно-рятувальних сил.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет №304. Робочий номер телефону – 707-35-16.
E-mail	prv@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	
Професійні здібності	Практичний працівник
Наукова діяльність за	

освітнім компонентом	
-------------------------	--

Час та місце проведення занять з дисципліни

Практичні та лекційні заняття з освітньої компоненти проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/time-table/teacher?type=0>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру за потребою здобувача та погоджується час з викладачем.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців знань, щодо стану і проблем охорони праці у галузі відповідно до напрямку їх підготовки, складових і функціонування системи управління охороною праці та шляхів, методів і засобів забезпечення умов виробничого середовища і безпеки праці в галузі згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами. Основними завданнями вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» сформувати у майбутнього фахівця чіткі знання і вміння з питань по охороні праці у територіальних підрозділах ОРС ЦЗ.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	Заочна
Статус дисципліни (<i>обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова</i>)	Загально вибіркова
Рік підготовки	4-й
Семестр	8-й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	12
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	
- лабораторні заняття (годин)	
- курсовий проект (робота) (годин)	
- інші види занять (годин)	
- самостійна робота (годин)	76
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є знання з раніш вивчених дисциплін а, саме:

- Організація роботи в непридатному для дихання середовищі;
- Основи пожежно-рятувальної справи;
- Пожежна та рятувальна підготовка.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
<p>Аналізувати стан ведення оперативно-службової документації з питань безпеки праці, а також стан та порядок проведення адміністративно-громадського контролю та інструктажів в чергових караулах пожежно-рятувального підрозділу, володіти навичками організації та проведення безперервного контролю з питань охорони праці в пожежно-рятувальних підрозділах та контролювати дотримання вимог безпеки праці під час проведення робіт з рятування та евакуювання людей, оперативного розгортання сил та засобів.</p> <p>Оцінювати технічний стан аварійно-рятувальної, протипожежної, спеціальної техніки, засобів зв'язку, обладнання димовидалення та пожежно-технічного оснащення, контролювати безпечну роботу ланок</p> <p>Володіти принципами організації та методами проведення занять з особовим складом з охорони праці, застосовувати навички безпечної роботи при використанні пожежно-технічного та спеціального оснащення, а також рухові навички при організації та проведенні занять з дотриманням безпеки праці, підтримувати загальну і спеціальну працездатність.</p>	<p>ПРН26</p> <p>ПРН-20</p> <p>ПРН-29</p>
<p>Дисциплінарні результати навчання</p>	<p><i>аббревіатура</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> – організувати в пожежно-рятувальних частинах роботу з питань охорони та безпеки праці; – аналізувати стан охорони та безпеки праці в пожежно-рятувальних підрозділах; – розробляти звітну документацію з питань охорони та безпеки праці; – забезпечувати безпеку праці особовим складом 	<p>ПРН-26</p>

пожежно-рятувального підрозділу; – організувати і практично виконувати випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання.	
- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:	
Здатність аналізувати, організувати та забезпечувати роботу з питань охорони та безпеки праці.	ЗК-8, ПК32
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>
Здатність здійснювати керівництво особовим складом караулом підрозділу під час несення внутрішньої та караульної служб, у тому числі через контроль дотримання підлеглими норм та правил з охорони праці, пожежної безпеки та виробничої санітарії, а також шляхом забезпечення теоретичної та практичної підготовки водіїв караулу та безпеки дорожнього руху.	ПК33

Програма навчальної дисципліни
Теми навчальної дисципліни:

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ.

Тема1,1: Система управління охороною праці в органах і підрозділах ДСНС України.

Тема1,2: Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в органах і підрозділах ДСНС України.

Тема1,3: Забезпечення безпечних умов праці в органах і підрозділах ДСНС України.

Тема1,4: Порядок проведення випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання.

Тема1.5: Порядок розробки інструкцій з питань охорони праці.

Тема1.6: Вимоги безпеки праці під час несення служби і гасіння пожеж.

Тема1,7: Розслідування та ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах ДСНС України.

Тема 1,8: Спеціальне розслідування нещасних випадків.

Тема1,9: Порядок розслідування нещасних випадків в підрозділах ДСНС України.

Тема1,10: Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна форма				
	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
8- й семестр					
Тема1. : Система управління охороною праці в органах і підрозділах ДСНС України.	10	2			8
Тема 2. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в органах і підрозділах ДСНС України	10	2			8
Тема3. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в органах і підрозділах ДСНС України.	10	2			8
Тема 4. Порядок проведення випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання.	8				8
Тема 5. Порядок розробки інструкцій з питань охорони праці.	10	2			8
Тема 6. Вимоги безпеки праці під час несення служби і гасіння пожеж..	10	2			8
Тема7. Розслідування та ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах ДСНС України.	8	2			6
Тема8. Спеціальне розслідування нещасних випадків.	8				8
Тема 9. Порядок розслідування нещасних випадків в підрозділах ДСНС України.	7				7
Тема10. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин..	9		2		7
Разом	90	12	2		76

Теми практичних занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Забезпечення безпечних умов праці в органах і підрозділах ДСНС .	2
	Разом	2

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчально-практичні заняття, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота. Методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота).

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести OpenTEST-2.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального опитування OpenTEST-2

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни.

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			
Модуль	лекції	5	10
	семінарські заняття		
	практичні заняття*	1	3
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)*	1	62
Разом за модуль			
Разом за поточний контроль			75
II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне)			
III. Підсумковий контроль (екзамен)			25
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи			100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті: проводиться на кожному практичному та семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) за набутими навичками під час вивчення теоретичного матеріалу та виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному та семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів):

- 3 бали – 10 правильних відповідей на тестові питання;
- 2,7 балів – 9 правильних відповідей на тестові питання;
- 2,3 бали – 8 правильних відповідей на тестові питання;
- 1,9 балів – 7 правильних відповідей на тестові питання;
- 1,6 балів – 6 правильних відповідей на тестові питання;
- 1,3 бали – 5 правильних відповідей на тестові питання;

0 – 4 та менше правильних відповідей на тестові питання.

Викладачем фіксується кількість правильних відповідей на 10 питань тестового контролю.

Модульний контроль.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення тестового контролю в середовищі Open Test 2 під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого залікового модуля.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної контрольної роботи (оцінюється в діапазоні від 0 до 24 балів):

24 бали – не менше 54 вірних відповідей на тестові питання;

21 балів – не менше 48 вірних відповідей на тестові питання;

18 балів – не менше 39 вірних відповідей на тестові питання;

16 бали – не менше 33 вірних відповідей на тестові питання;

14 бал – не менше 30 вірних відповідей на тестові питання;

12 балів – не менше 21 вірних відповідей на тестові питання;

0 балів – менше 18 вірних відповідей на тестові питання.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (диференційованому заліку):

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену (диференційованого заліку):

1. Керівні документи які визначають організацію роботи в підрозділах ДСНС .
2. Організація управління охороною праці в ДСНС.
3. Основні функції СУОП.
4. Порядок створення служб охорони праці та призначення їх працівників.
5. Обов'язки з охорони праці працівників ДСНС.
6. Порядок навчання та перевірка знань з питань охорони праці особового складу чергових караулів пожежно-рятувального підрозділу ДСНС .
7. Порядок навчання та перевірка знань з питань охорони середнього та старшого начальницького складу пожежно-рятувального підрозділу ДСНС .
8. Складові частини системи управління безпеки праці.
9. Види інструктажів з питань охорони праці. Терміни та порядок їх проведення.
10. Програма проведення вступного інструктажу.
11. Програма проведення первинного інструктажу.
12. Порядок проведення адміністративного контролю в підрозділах ДСНС.
13. Які питання перевіряються на першому, другому та третьому ступені АГК.
14. Вимоги безпеки праці до службових приміщень і споруд ДПРЧ:
  - Пожежн-рятувальні депо.

- Караульне приміщення.
- Гараж.
- Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів.
- Пункт зв'язку пожежної частини (окремого поста), центральний пункт пожежного зв'язку гарнізону пожежної охорони. Загальні вимоги.
- Акумуляторна та приміщення для ремонту та обслуговування акумуляторів.
- Навчальні башти.
- База (пост) газодимозахисної служби.
- Теплодимокамера
- Пожежні полігони, вогневі смуги психологічної підготовки та 100-метрові смуги з перешкодами.
- Рукавна база.

15. Вимоги безпеки праці до оперативного автотранспорту.

16. Вимоги безпеки праці до пожежного та аврійно-рятувального обладнання:

- Загальні положення.
- Пневно-гідроінструмент.
- Електрозахисні засоби.
- Електрофікований інструмент та прилади для освітлення.
- Пожежний ручний механізований інструмент.
- Пожежний ручний інструмент та інвентар
- Рукавні затримки.
- Ручні пожежні драбини.
- Мотузки пожежні рятувальні.
- Пожежні пояси і пожежні карабіни.

17. Розслідування та облік виробничого травматизму.

18. Спеціальне розслідування нещасних випадків.

19. Розслідування та облік випадків виявлення хронічних професійних захворювань та отруєнь.

20. Розслідування та облік аварій.

21. Причини виробничого травматизму.

22. Методи аналізу виробничого травматизму.

23. Порядок розробки інструкцій з питань охорони праці.

- Загальні положення щодо розробки інструкцій з охорони праці.-

- Зміст і побудова інструкцій.

- Викладення тексту інструкцій.

- Реєстрація, облік і видача інструкцій в підрозділі.

- Перегляд інструкцій.

24. Відомчий контроль за станом охорони праці в органах та підрозділах ДСНС .

Політика викладання навчальної дисципліни

Модульні контрольні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності:

- списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);

- мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування:

- відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання;

- за об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Освітньо-професійна програма «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» (2023 рік) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спеціальність 261 «Пожежна безпека», галузь знань 26 «Цивільна безпека»
[https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2023/261_PGARR_bak23.pdf].
2. Закон «Про вищу освіту». [Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>]
3. Кодекс цивільного захисту України. Кодекс України, від 02.10.2012 № 5403-VI [Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>].
4. Організація служби та підготовки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів: навч. посіб./ Безуглов О.Є., Іщук В.М., Коломенов О.М., Назаров О.О., Попов В.М. – Х.: НУЦЗУ, КП «Міськдрук», 2012. – 436 с.
5. Первинна підготовка пожежного-рятувальника: навч. посіб./ О.М. Коломенов, О.Є. Безуглов, В.М. Іщук. – Х.: НУЦЗУ, КП «Міськдрук», 2013
6. Закон України “Про охорону праці” // Законодавство України про охорону праці. (у трьох томах), - Київ., 1997. – Т.1. с.3 – 29.
7. Закон України “Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення” // Законодавство України про охорону праці. - Київ., 1997. – Т.3. с.244 – 277.
8. Купчик М.П., Гандзюк М.П., Степанець І.Ф., Вендичанський В.Н., Литвиненко А.М., Іваненко О.В. Основи охорони праці. – К.: Основа, 2000. – 416 с.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2001 року №1094 „Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві”.

- 10.Ткачук К.Н., Слонченко А.В., Степанов А.Г., Сабарно Р.В. Охорона праці в приладобудуванні: Учеб. Посібник для вузів. - Київ: Вища школа. Головне видавництво, 1980.-с.6...8.
- 11.Наказ МНС України від 7.05.2007 р. № 312 “Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України” Київ, 220 с.
- 12.Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 13.11.2004 № 255, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.12.2004 за № 1526/10125 (НПАОП 0.00-4.35-04).
- 14.Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/1051 (НПАОП 0.00-4.12-05).
- 15.Інструкція про порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, затвердженої наказом МНС України від 18.06.2006 № 540, і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 10.10.2006 за N 1106/12980.
16. Охорона праці . Практикум. Навчальний посібник. І.П. Пістун., Ю.В.Кіт., А.П. Березовецький-Суми: Видавництво «Університетська книга» , 2000-207с.

Інформаційні ресурси

4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1563-14#Text>
6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text>
7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>
8. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-20#Text>
9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-15#Text>
- 10.<http://ors.nuczu.edu.ua/uk/nav-1-pogp/>
- 11.<http://univer.nuczu.edu.ua/opentest2/>
- 12.<https://www.dsns.gov.ua/files/2018/10/2/112/Довідник%20пожежного-рятувальника%202018.pdf>

Розробник:

_____ (підпис)

Володимир ІЩУК
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)